

La guerra d'Obama

LLUÍS FOIX / Periodista

AVUI, 27 de gener del 2010

Els paràmetres socials i polítics del segle passat s'hauran de revisar, perquè la realitat ha canviat radicalment en el món. Les fronteres dels Estats són més poroses i permeten la lliure circulació de diners, béns i idees. Els vestits han envellit i les costures clàssiques s'esbotzen i deixen un panorama incert i confús, perquè encara no s'ha trobat una armadura jurídica global que determini el nou ordre mundial.

LA PUGNA ENTRE EL PRESIDENT OBAMA i Wall Street no havia conegut moments tan tensos com els que expressava la setmana passada el president en dir: *"If you want a fight, I am ready"* (Si voleu guerra, estic preparat). Després de la Gran Depressió dels anys trenta, el president Roosevelt intentà posar ordre en el desgavell provocat pels excessos del capitalisme radical llançant el New Deal, que era bàsicament un pacte entre l'Estat i les institucions financeres que havien causat aquella crisi que s'escampà per tot el món. El pacte fou difícil i lent, però acabà fent-se perquè els Estats Units vivien en la por de les ideologies totalitàries que havien guanyat a Alemanya i a la Unió Soviètica.

EN DESFERMAR-SE LA CRISI ECONÒMICA i financera l'any 2008, el president Bush, a les acaballes del seu segon mandat, va haver de convocar una cimera internacional per salvar un sistema capitalista que feia aigües per tots costats. S'acordà el rescat de les pèrdues multimilionàries de Wall Street per part de l'Estat, una estratègia que el president Obama va subscriure en arribar a la Casa Blanca tot pensant

que era una solució temporal en espera que la situació tornés a la normalitat gradualment. Molts bancs han tornat part dels dòlars rebuts com a préstec. Però no els han tornat tots, ni molt menys, cosa que ha deixat l'Estat com a garant de la recuperació financera de Wall Street, una contradicció que fa trontollar els pilars del sistema nord-americà.

PER PODER FER FRONT A LA NOVA SITUACIÓ d'incertesa, els Estats de les democràcies industrials han hagut d'endeutar-se de manera desproporcionada. Com a conseqüència comencen a ponderar la idea d'apujar impostos de manera generalitzada. Enmig d'aquesta inestabilitat, el president Obama vol complir la promesa de la reforma sanitària que doni cobertura a tothom. Ha tocat un dels punts que la dreta dura republicana ha aprofitat per fer veure que aquesta reforma, tan assolida per les democràcies socials europees, costarà 300.000 milions de dòlars, que s'hauran de recaptar amb més impostos. El fet és que la despesa de l'Estat ha crescut considerablement i, per tant, també ha augmentat l'endeutament públic.

PERÒ MOLTS VOTANTS D'OBAMA d'ara fa poc més d'un any estan escandalitzats pel fet que el diner públic hagi anat a parar a moltes institucions financeres que durant una generació, des de Ronald Reagan fins avui, s'havien enriquit sense escrúpols, fins al punt que han estat els causants principals de la crisi. La dreta que ara brama contra Obama és la mateixa que callava quan Bush gastava en defensa i seguretat nacional en unes proporcions mai vistes des de la presidència de Lyndon Johnson als anys seixanta.

EL QUE ESTÀ EN JOC EN LA PUGNA entre Obama i el món financer de Wall Street és fins a quin punt l'Estat pot ser el protagonista principal de

l'economia del país. Malgrat els disbarats de les companyies d'assegurances, dels fons d'inversió sense amo conegut, dels enriquiments a còpia d'enginyeries comptables i fraudulentess, el president no té els mecanismes institucionals per controlar un món que s'escapa de les arpes de l'administració.

OBAMA HA PLANTAT CARA A WALL STREET perquè creu que ho ha de fer per sortir de la crisi, que ha empitjorat en el seu primer any a la Casa Blanca. Els que demanaven l'ajut urgent i massiu del govern per salvar el sistema, ara no volen acceptar les conseqüències de les mesures imprescindibles que incorporen una certa regulació del funcionament de les finances americanes.

ENMIG D'AQUESTA BATALLA, els fidels electors demòcrates de Massachusetts entreguen l'escó del Senat que Ted Kennedy ocupà gairebé durant mig segle a un republicà que prometia menys impostos i menys govern. Ja hi tornem a ser. La pèrdua de la majoria al Senat farà suar a Obama, que ja s'ha resignat al fet que la reforma sanitària, la més emblemàtica del seu primer mandat, quedi reduïda a una caricatura de la proposta perquè tots els nord-americans tinguin la cobertura de la salut garantida. Més de quaranta milions de ciutadans no poden anar al metge sense pagar uns dòlars que en molts casos no tenen. No cal fer demagògia, però per a un europeu és llastimós que el país que gasta més que cap altre del món en seguretat i defensa no pugui atendre tota la gent que necessita tractament mèdic. Obama està preparat per a la guerra: ha clavat un cop de puny a la taula amb paraules amenaçadores contra els que van provocar la crisi econòmica més gruixuda dels últims vuitanta anys.

D'AQUEST POLS ENTRE EL MÓN FINANCER de Wall Street i un president Obama enrabiats en depenen moltes coses als Estats Units i a Europa. El pols no el guanyarà amb discursos brillants i amb idees renovadores sinó amb la intel·ligència dels líders que disposen de la complicitat de la societat per neutralitzar els seus adversaris. La victòria republicana de Massachusetts sembla que no és un fet puntual sinó la nova revifalla del pensament conservador que pensa que un govern massa poderós, massa intervencionista en les qüestions que afecten la gent, no és de fiar.

AL MES DE NOVEMBRE ES RENOVA tota la Cambra de Representants i un terç de senadors al Congrés. Les enquestes són avui desfavorables a Obama i si no s'imposa amb convicció i fermesa en els propers mesos la seva popularitat encara pot caure més. El problema no és si Obama manté l'esperança dels que creïem fa un any que els Estats Units havien girat full i tornaven a posar-se al davant de les democràcies occidentals per resoldre la crisi que els mateixos americans havien perpetrat. La qüestió és si és possible d'aplicar un mínim de regles bàsiques en un món en què els Estats han de garantir que els interessos particulars no passin per damunt dels generals.